

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΥΓΕΙΑΣ

3^η Υ.Π.Ε

Γ.Ν.ΠΤΟΛΕΜΑΪΔΑΣ «ΜΠΟΔΟΣΑΚΕΙΟ»

ΑΡ.ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟΥ :

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ : 18-8-2025

ΣΕΛΙΔΑ:1/6

*ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ ΓΙΑ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΕΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΣΤΗ ΜΕΤΑΘΑΝΑΤΙΑ
ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ ΦΡΟΝΤΙΔΑ*

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ
ΟΜΑΔΑ.

ΕΥΔΟΞΙΑ ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΥ
ΣΟΦΙΑ ΚΕΣΙΔΟΥ
ΠΕΤΡΟΥΛΑ ΤΣΙΠΟΥΡΑΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΡΙΑ
Ν.Υ.

ΕΥΔΟΞΙΑ ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΥ

ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΕΤΙΚΙΔΗΣ

Η ύπαρξη του παρόντος πρωτοκόλλου έχει ως σκοπό να βοηθήσει τους νοσηλευτές καθώς και το εμπλεκόμενο προσωπικό έτσι ώστε να προσφέρουν την κατάλληλη μεταθανάτια φροντίδα σε νεκρό σώμα, λαμβάνοντας υπόψη και σεβόμενοι τις πιθανές ιδιαιτερότητες σχετικά με τη θρησκεία, την κουλτούρα και τις πεποιθήσεις του αποθανόντα και του συγγενικού του περιβάλλοντος.

ΜΕΤΑΘΑΝΑΤΙΑ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ ΦΡΟΝΤΙΔΑ	
ΕΝΕΡΓΕΙΑ	ΑΙΤΙΟΛΟΓΗΣΗ
1. Εξακριβώστε το θάνατο και ειδοποιήστε τον γιατρό	Κλινική διαπίστωση θανάτου
2. Επιβεβαιώστε την ταυτότητα του θανούντος	Πρόληψη λάθους
3. Εξηγήστε τη διαδικασία στους συγγενείς και εξασφαλίστε πληροφορημένη συναίνεση για τη φροντίδα	Αύξηση της συνεργασίας, εναρμόνιση με τις θρησκευτικές ή πολιτιστικές/πολιτισμικές πεποιθήσεις αλλά και τις επιθυμίες ή τις προτιμήσεις των συγγενών για τη μεταθανάτια φροντίδα
4. Κλείστε την πόρτα του θαλάμου και τοποθετήστε παραβάν	Εξασφάλιση μοναχικότητας-ιδιωτικότητας
5. Πραγματοποιήστε υγιεινή των χεριών	Πρόληψη οριζόντιας μετάδοσης λοιμώξεων
6. Οργανώστε το υλικό	Προαγωγή της αποτελεσματικότητας
7. Εφαρμόστε τον Προσωπικό Προστατευτικό Εξοπλισμό (γάντια ελαστικά μη αποστειρωμένα, μάσκα προσώπου, πλαστική ποδιά μιας χρήσης)	Πρόληψη οριζόντιας μετάδοσης λοιμώξεων
8. Αφαιρέστε κουβέρτες και πανωσέντονα και τοποθετείστε τα σε σάκο (απλό ή υδατοδιαλυτό, ανάλογα)	Πρόληψη διασποράς λοιμώξεων
9. Τοποθετήστε το σώμα σε ύπτια θέση. Αφήστε ένα μαξιλάρι για να υποστηρίξει το κεφάλι	Αποφυγή συσσώρευσης αίματος στο πρόσωπο και αλλαγή χρώματός του
10. Σφαλίστε τα μάτια εφαρμόζοντας ελαφριά πίεση για 30``.	
11. Αφαιρέστε καθετήρες, παροχετεύσεις και οποιοδήποτε ξένο σώμα από το νεκρό	Διατήρηση φυσιολογικής εμφάνισης του σώματος
12. Σε περίπτωση που ο καθετήρας κύστεως δεν μπορεί να αφαιρεθεί, κλείστε με πώμα και καλύψτε με αυτοκόλλητο επίθεμα ή γάζα	Πρόληψη διασποράς βιολογικών υγρών
13. Αφαιρέστε δαχτυλίδια, τιμαλφή κ.λ.π. εφαρμόστε το πρωτόκολλο παραλαβής παράδοσης τιμαλφών	Πρόληψη απώλειας προσωπικών αντικειμένων

14. ΠΡΟΣΟΧΗ: Δεν αφαιρείτε το βραχιολάκι του νεκρού	Πρόληψη λάθους
15. Εφόσον γνωρίζετε ότι ο νεκρός ήταν χριστιανός ορθόδοξος, κρατήστε το δεξί χέρι του εκλιπόντα και κάνετε το «σταυρό» τρεις φορές	Σεβασμός θρησκευτικών πεποιθήσεων
16. Σκεπάστε το νεκρό με καθαρό λευκό σεντόνι, αφήνοντας το κεφάλι ακάλυπτο	Επιτρέπει τη θέα του νεκρού, καλύπτοντας παροχeteύσεις ή γραμμές που δεν μπόρεσαν να αφαιρεθούν
17. Εξασφαλίστε το περιβάλλον, σε περίπτωση που κάποιο από τα μέλη της οικογένειας επιθυμεί τη θέα του νεκρού <u>Τοποθετήστε καρέκλα στο πλάι του κρεββατιού</u>	Δημιουργία ασφαλούς περιβάλλοντος σε περίπτωση που κάποιο από τα μέλη της οικογένειας αισθανθεί αδυναμία ή τάση για λιποθυμία
18. Όταν ολοκληρωθεί η θέα του νεκρού από την οικογένεια, σκεπάστε το κεφάλι του νεκρού.	Αποτρέπει τη θέα του νεκρού κατά τη μεταφορά του στο νεκροθάλαμο
19. Αφαιρέστε και απορρίψτε τον Προσωπικό Προστατευτικό Εξοπλισμό (γάντια ελαστικά μη αποστειρωμένα, μάσκα προσώπου, πλαστική ποδιά μιας χρήσης)	Πρόληψη μετάδοσης λοιμώξεων
20. Απομακρύνετε το νεκρό με ήρεμο και αθόρυβο. Ειδοποιείτε τον τραυματιοφορέα για τη μεταφορά του νεκρού στο νεκροθάλαμο. Η μεταφορά του νεκρού πρέπει να γίνει το αργότερο εντός δύο ωρών από την έλευση του θανάτου	Ψυχοπροφύλαξη για τους υπόλοιπους ασθενείς
21. Συγκεντρώστε τα προσωπικά είδη του νεκρού και παραδώστε τα στους συγγενείς. Πρωτόκολλο παραλαβής παράδοσης τιμαλφών	Πρόληψη απώλειας προσωπικών αντικειμένων
22. Ενημερώστε τους συγγενείς ότι πρέπει να πάρουν από τον γιατρό το πιστοποιητικό θανάτου, για τη σύνταξη του οποίου είναι απαραίτητη η αστυνομική ταυτότητα του εκλιπόντος	
23. Μετά την απομάκρυνση του νεκρού, μεριμνήστε για τον καθαρισμό και την απολύμανση της κλίνης και του δωματίου	Προετοιμασία θαλάμου και κλίνης για την υποδοχή νέου ασθενούς

ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΕΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ

1. Διαπίστωση του θανάτου – Ενημέρωση εφημερεύοντα ιατρού για την επιβεβαίωση του (εάν δεν είναι παρόν)
2. Η επιβεβαίωση του θανάτου γίνεται με την διενέργεια ΗΚΓ. Εάν ο νεκρός φέρει βηματοδότη ή απινιδωτή το ΗΚΓ πραγματοποιείται με χρήση μαγνήτη.
3. Τηλεφωνική ή δια ζώσης ενημέρωση των συγγενών α΄ βαθμού από τον εφημερεύοντα ιατρό.
4. Απομάκρυνση των περιπατητικών ασθενών από τον θάλαμο
5. Τοποθέτηση παραβάν περιμετρικά της κλίνης και κλείσιμο της πόρτας του θαλάμου
6. Τοποθέτηση του σώματος σε ύπτια θέση
7. Ταυτοποίηση του νεκρού. Επιβεβαιώνεται ότι φέρει στο άνω άκρο βραχιολάκι με αυτοκόλλητη ετικέτα του νοσοκομείου
8. Εφαρμογή βασικών μέτρων προφύλαξης από το νοσηλευτή (υγιεινή χεριών -εφαρμογή γαντιών, μάσκας)
9. Συγκέντρωση προσωπικών αντικειμένων και τιμαλφών – τήρηση Πρωτοκόλλου παράδοσης – παραλαβής τιμαλφών
10. Τίθεται εκτός λειτουργίας και αποσυνδέεται ο ιατροτεχνολογικός εξοπλισμός υποστήριξης (αναπνευστήρας, monitors, αντλίες έγχυσης φαρμάκων)
11. Αφαίρεση ξένων σωμάτων από τη σορό (τραχειοσωλήνας, τραχειόστομο, περιφερικές – κεντρικές γραμμές, Levin, Foley κλπ.
12. Απόρριψη των ΜΑΠ πριν από την έξοδο από τον θάλαμο καθώς και Εφαρμογή υγιεινής των χεριών
13. Κλήση τραυματιοφορέα για τη μεταφορά της σορού στο νεκροθάλαμο
14. Κλήση της υπηρεσίας καθαριότητας και βοηθού θαλάμου – απομάκρυνσή του ρυπαρού ιματισμού από τον θάλαμο

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΕΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ

- ✓ Τηλεφωνική ενημέρωση της/του εφημερεύοντα νοσηλευτή για την καταγραφή του συμβάντος στη κεντρική λογοδοσία και δίνονται τα εξής στοιχεία: Επώνυμο, Όνομα, Ηλικία, Τμήμα, Ημερομηνία, ώρα και αιτία θανάτου
- ✓ Καταγραφή του τραυματιοφορέα που μεταφέρει τη σορό στο βιβλίο λογοδοσίας του τμήματος
- ✓ Πραγματοποίηση του ηλεκτρονικού εξιτηρίου
- ✓ Συμπλήρωση του εντύπου του Πιστοποιητικού θανάτου από τον εφημερεύοντα ιατρό
- ✓ Ο Προϊστάμενος ή ο Υπεύθυνος βάρδιας νοσηλευτής ενημερώνει τους α΄ βαθμούς συγγενείς για τις διαδικασίες παραλαβής της σορού και των προσωπικών αντικειμένων / Τιμαλφών του αποθανόντος

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΣΕ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ COVID

- Η σορός τοποθετείται στον ειδικό σάκο
- Η σορός παραδίδεται σε τραυματιοφορέα που εφαρμόζει ΜΑΠ και μεταφέρεται στο νεκροθάλαμο τηρώντας την προκαθορισμένη διαδρομή για COVID-19 ασθενείς
- Μετά την εκκένωση του θαλάμου γίνεται απολύμανση του εξοπλισμού, των επιφανειών και του χώρου

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΓΙΑ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ ΔΩΡΕΑΣ ΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΝ

- Η λήψη και Δωρεά Οργάνων πραγματοποιείται μόνο από εγκεφαλικά νεκρούς ασθενείς που νοσηλεύονται στη ΜΕΘ.
- Με την διάγνωση του εγκεφαλικού θανάτου οι συγγενείς α΄ βαθμού ενημερώνονται από το προσωπικό της ΜΕΘ και υπογράφουν το έντυπο συναίνεσης του Εθνικού Οργανισμού Μεταμοσχεύσεων (ΕΟΜ)
- Γίνεται κλήση από την ΜΕΘ στον Τοπικό Συντονιστή Μεταμοσχεύσεων που έχει ορίσει ο ΕΟΜ για το νοσοκομείο
- Ο Εγκεφαλικά Νεκρός μεταφέρεται από την ΜΕΘ στο χειρουργείο συνοδευόμενος υποχρεωτικά από το έντυπο Συναίνεσης ΕΟΜ και τον ιατρικό του φάκελο
- Η φροντίδα του νεκρού σώματος του δότη γίνεται στο χειρουργείο αφού ολοκληρωθεί η λήψη οργάνων και αφού οι χειρουργικές ομάδες συρράψουν όλα τα χειρουργικά τραύματα που απαιτήθηκαν για η Δωρεά Οργάνων
- Όλες οι διοικητικές διαδικασίες πραγματοποιούνται από την ΜΕΘ (έκδοση πιστοποιητικού θανάτου, εξιτήριο, παράδοση προσωπικών αντικειμένων-τιμαλή, κλπ)
- Ημερομηνία και ώρα θανάτου του Δότη Οργάνων είναι η ημερομηνία και η ώρα διενέργειας των δεύτερων τεστ Εγκεφαλικού Θανάτου και όχι η ώρα που ολοκληρώνεται η λήψη οργάνων από τη χειρουργική ομάδα

ΙΔΙΑΙΤΕΡΟΤΗΤΕΣ

Νεκροτομή

Εάν υπάρχει περίπτωση να γίνει νεκροψία-νεκροτομή, δεν αφαιρείται τίποτα από τη σορό βάσει νομοθεσίας ιατροδικαστικής υπηρεσίας.

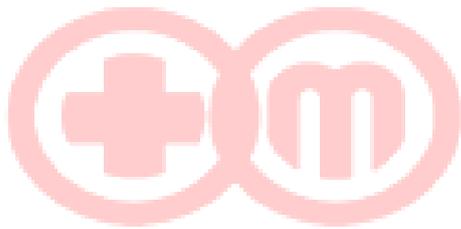
Παιδιά – Βρέφη

- Ετοιμάστε 2 κάρτες με τα πλήρη στοιχεία του βρέφους. Η μία κάρτα τοποθετείται στο σώμα του βρέφους και η δεύτερη πάνω από το σεντόνι ή τη βρεφική πάνα
- Αφαιρέστε προσεκτικά όλες τις περιφερικές ή κεντρικές γραμμές εάν υπάρχουν
- Πλύνετε το βρέφος και τοποθετήστε το σε βρεφική πάνα και σεντόνι

- Διαθέστε ιδιαίτερο χώρο και χρόνο στους γονείς

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Μεταθανάτια Νοσηλευτική Φροντίδα, 4^η Υγειονομική Περιφέρεια Μακεδονίας Θράκης, 2014
2. Εθνικός Οργανισμός Μεταμοσχεύσεων <https://www.eom.gr/>
3. Πρότυπα Λειτουργίας Νοσηλευτικής Υπηρεσίας Γενικού Νοσοκομείου Παπαγεωργίου
4. Εγκύκλιος του Υπουργείου Υγείας με αρ. πρωτ.: 21224/10-04-2024
5. Παράδοση και Μετακομιδή Νεκρού – Ενέργειες και Νοσηλευτικές Διαδικασίες, ΓΝΘ ΙΠΠΟΚΡΑΤΕΙΟ, Νοσηλευτική Υπηρεσία

ΜΠΟΔΟΣΑΚΕΙΟ
ΓΕΝ. ΚΟΙ. ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ ΠΡΟΛΕΜΑΙΔΑΣ
ΝΟΣΗΛΕΥΤ. ΚΗ. ΥΠΗΡΕΣ. Α.